

บทที่ 4

สถานการณ์ทาง เศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรกับนักการเมือง

การเมืองไทยตลอดเวลา 50 กว่าปี นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตย อยู่ในสภาพที่ไม่มีทิศทางที่ชัดเจนหรืออาจจะเรียกว่าสภาพไร้ทิศทางก็ได้ กล่าวคือไม่มีใครแม้แต่ผู้รับผิดชอบในการบริหารประเทศ ทราบว่าเรากำลังเดินทางไปทิศทางไหน และจุดหมายคืออะไร สภาพของการไร้ทิศทางนี้นับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อความอยู่รอดและความมั่นคงของคนในชาติ เช่น ทำให้การวางแผนและระดมทรัพยากรของชาติมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ได้ ทำให้คนในชาติไม่มีความหวังต่ออนาคตและมีชีวิตอยู่ในลักษณะวันต่อวัน ความมั่นใจที่จะให้แก่ความมั่นคงของอนาคตไม่มี ความรู้สึกที่จะต้องเอาตัวรอดหรือตัวใครตัวมันอย่างกว้างขวาง เป็นต้น สภาพการณ์เช่นนี้มีผลกระทบต่อจิตใจของคนในชาติ จนถึงการวางแผน และการบริหารนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนการอยู่รอดของประชาชน สภาพการณ์หรือลักษณะการเมือง เช่นนี้มีได้เกิดขึ้นตามยถากรรม หากแต่เกิดขึ้นจากความผิดพลาดที่นั่น พื้นฐานเกี่ยวกับระบบการเมืองของประเทศ¹

จากสภาพการณ์ไร้ทิศทางของกระบวนการทางการเมืองนี้ ยังทำให้สภาพการณ์ทางการเมืองมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทย กล่าวอีกนัยหนึ่ง สถานการณ์เข้าไปกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงและลักษณะการต่อสู้ทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ นั้นหมายความว่า กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในการต่อสู้ทางการเมืองต่าง ๆ ต้องพยายามใช้สภาพการณ์ในขณะนั้นให้เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตนเองได้มากที่สุด

¹ กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 71.

กลุ่มบุคคลดังกล่าวจะต้องมีทรัพยากรต่าง ๆ ที่สามารถจะนำมาใช้ในการต่อสู้ทางการเมือง เพื่อจะได้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับนักรการเมือง เช่น อำนาจเงิน ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีและองค์การ เป็นต้น

เป็นที่ยอมรับแล้วว่าการเมืองเป็นเรื่องของการจัดสรรหรือต่อสู้ของผลประโยชน์ ดังนั้น ผู้มีทรัพยากรมากกว่าก็สามารถที่จะจัดสรรผลประโยชน์จากการเมืองให้แก่ตนได้มากกว่าผู้ที่มีทรัพยากรน้อยกว่า เพราะฉะนั้นนักรการเมืองจึงเป็นผู้ที่ผูกขาดทางการเมืองโดยปริยาย

ในบทนี้จะกล่าวถึงนัยสำคัญของทรัพยากรต่อระบบการเมืองและจะวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรกับการนำสู่การเมืองในระดับนักรการเมือง นอกจากนี้จะวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีนัยสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับนักรการเมือง

นัยสำคัญของทรัพยากรต่อระบบการเมือง

ทรัพยากรที่มีนัยสำคัญต่อระบบการเมือง สามารถสรุปได้ 3 ประการดังนี้

1. ทรัพยากรทางการเมือง ได้แก่ พลังอำนาจ (power) อำนาจอันชอบธรรม (authority) ความชอบธรรม (legitimacy) และอิทธิพล (influence)

2. ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ ความมั่นคง และความอยู่ดีกินดี

3. ทรัพยากรทางสังคม ได้แก่ การศึกษา การบริการด้านสาธารณสุข เกียรติภูมิและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต เป็นต้น

ทรัพยากรประเภทต่าง ๆ ข้างต้น นอกจากจะมีคุณค่าในตัวของมันเอง แต่ละประเภทยังมีความสัมพันธ์ในเชิงมีอิทธิพลต่อกันและกันอีกด้วย ทรัพยากรดังกล่าวนี้เป็นโครงสร้างย่อย (substructure) ของระบบการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีนัยสำคัญต่อการอยู่รอดของรัฐทุกรัฐ เพราะชีวิต

ทางการเมืองของประเทศต่าง ๆ ผูกพันกับโครงสร้างนี้เป็นสำคัญ ซึ่งสามารถยืนยันได้จากการกระจายทรัพยากรดังกล่าวไม่เป็นไปอย่างเหมาะสม ย่อมจะนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในสังคม

นอกจากทรัพยากรทั้ง 3 ดังกล่าวจะมีคุณค่าในตัวเองแล้ว ยังมีความสัมพันธ์ในเชิงมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ผู้ที่ได้ครอบครองทรัพยากรประเภทใดประเภทหนึ่งมากกว่า ก็ย่อมจะมีโอกาสที่จะได้รับทรัพยากรที่ตนปรารถนาอีกมาก เช่นกัน

จากผลการศึกษาของ เกอฮาร์ด อี. เลนสกี (Gerhard E. Lenski) พบว่าในสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา เด็กที่เกิดในครอบครัวที่มีอำนาจทางการเมือง มีฐานะมั่งคั่ง และเป็นชนชั้นนักบริหารหรือมีอาชีพอิสระ จะมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้เกิดในครอบครัวดังกล่าว ดังนั้น โอกาสที่จะได้รับการศึกษามากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับทรัพยากรทางการเมืองและทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่บุคคลนั้นครอบครองอยู่เป็นสำคัญ โดยเฉพาะรายได้หรือความมั่งคั่งมีแนวโน้มที่จะเป็นตัวกำหนดโอกาสในการศึกษาที่สำคัญ ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในที่สุด

การวิจัยประเด็นเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง ส่วนมากจะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านสถานภาพทางสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยทางด้านสถานภาพทางสังคมหรือภูมิหลังต่าง ๆ สามารถมองเห็นได้ชัดและพร้อมที่จะวัดได้ และยังสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติและบุคลิกภาพของผู้นำทางการเมืองที่แสดงออกมา

ในประเด็นดังกล่าว โรเบิร์ต พัทนัม (Robert Putnam) ได้ทำการศึกษาถึงพื้นฐานภูมิหลังทางสังคมของผู้นำทางการเมือง จากผลของการศึกษาพบสาระสำคัญดังนี้¹

1. ผู้นำทางการเมืองส่วนมากมาจากพวกที่มีสถานภาพสูง อาชีพดี และมี

1

Robert D. Putnam, The Comparative Study of Political Clites (Englewood Cliffs N.J. : Prentice-Hall, 1976), pp. 21-30.

พื้นฐานครอบครัวดี

2. ผู้นำทางการบริหาร ไม่ควรจะมีลักษณะภูมิหลังทางสังคมแบบเดียวกับ

กับผู้นำทางการเมือง

3. ผู้นำระดับสูงอื่น ๆ มักจะมาจากผู้ที่มีภูมิหลังดี

รูปที่ 4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานทางสังคม ระดับการศึกษา และสถานภาพทางการเมือง

เราเริ่มพิจารณากันว่า ระดับการศึกษาและภูมิหลังทางสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างไรสละกับสมาชิกที่เป็นนักการเมือง¹ ดังปรากฏใน

¹

Ibid., pp. 29-30.

รูปแบบที่ 1 พบว่าเป็นความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างพื้นฐานทางสังคมและการศึกษา แนวความคิดนี้อาจจะไม่ถูกต้องนัก แต่อย่างน้อยที่สุดก็มี 3 แบบ

รูปแบบที่ 2 ผลกระทบของพื้นฐานทางสังคมที่มีต่อสถานภาพทางการเมือง เป็นไปโดยอ้อม และมีระดับการศึกษา เป็นสื่อหรือตัวกลาง

รูปแบบที่ 3 ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า นำไปสู่ระดับการศึกษาสูงขึ้น แต่เป็นพื้นฐานทางสังคม มิใช่ระดับการศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการเข้าเมือง เพราะว่าคุณลักษณะของชนชั้นสูงส่วนมากได้รับการศึกษาดี ซึ่งเป็นธรรมดาที่ นักการเมืองจะมีความรู้เหนือกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ไม่ได้เป็นนักการเมือง แต่ความสัมพันธ์ที่เชื่อมต่อกันระหว่างระดับการศึกษากับสถานะทางการเมืองนั้นไม่มีรากฐานที่จริงแท้แน่นอน ในครอบครัวชนชั้นต่ำ พบว่า ถ้าไม่มีหลักฐานแสดงความสามารถทางการศึกษา ซึ่งเป็นภูมิหลังทางสังคมของเขาแล้ว ก็จะไม่มีความเกี่ยวข้องกับการเป็นนักการเมือง

รูปแบบที่ 4 (รวมรูปแบบที่ 2 และ 3) ระดับการศึกษานับว่าเป็นหลักฐานที่เชื่อถือได้ของการเป็นนักการเมืองและมีผลกระทบต่อรากฐานทางสังคม แต่รากฐานทางสังคมนี้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับสถานภาพทางการเมือง ไม่เหมือนกับรูปแบบที่ 3 กล่าวคือ รูปแบบที่ 4 นี้ รวมระหว่าง ผู้ที่มีการศึกษาดี เป็นบุตรหลานที่มาจากชนชั้นสูง มักจะเข้ามาเป็นนักการเมือง

ปัจจัยด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประกอบด้วย การศึกษารายได้และอาชีพ ศาสนา เพศ ความสามารถ และที่อยู่อาศัยดังกล่าวนี้¹ ล้วนมีความสัมพันธ์ (correlation) อย่างสูงกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่

1

Lester W. Milbrath, Political Participation : How and Why People Get Involved in Politics . 4th ed. (Chicago : Rand McNally & Co., 1970), pp. 90-122.

ตัวแปรหลักที่มีความสำคัญ คือสภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม ดังที่ ลา พาลอมบารา (LaPalombara) เรียกว่า ชั้นสังคม¹ ซึ่งประกอบด้วย การศึกษา รายได้ และอาชีพ บุคคลที่ได้คะแนนสูงทั้ง 3 ประเภท จึงจะถือว่า มีสถานภาพทาง เศรษฐกิจ และสังคมสูง จากการวิเคราะห์ข้อมูลในสหรัฐอเมริกาหลายครั้ง บ่งชี้ว่าระดับการ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจะสูงขึ้นตามระดับการแนะทาง เศรษฐกิจและสังคม กล่าว คือ บุคคลที่มีสถานะทาง เศรษฐกิจและสังคมสูงจะ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า บุคคลที่มีสถานะทาง เศรษฐกิจและสังคมต่ำ

ความสำคัญของการศึกษาต่อการ เป็นนักรการเมือง

การศึกษา เป็นตัวแปรทางสถานะทาง เศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อการ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ สามารถอธิบายได้จากการวิจัยของ อัลมอนด์ (Almond) แอกเกอร์ (Agger) และโรสเนาวิ (Rosenau) พบ ว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีแนวโน้มที่จะ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า บุคคลที่ขาดการศึกษา นั้นหมายความว่า การศึกษา เป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญมากที่สุดใน การกระตุ้นต่อการ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะว่าความแตกต่างในการได้รับการ ศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางสังคมอื่น ๆ กล่าวคือ บุคคลที่มีการศึกษาสูง มัก เปิดเผยต่อสื่อมวลชนรับข่าวสารการเมืองได้มากกว่า มีตำแหน่งทางสังคมสูง มีความสำนึกในประสิทธิภาพทางการเมือง มีความสนใจรับผิดชอบต่อสังคม และมี ความสำนึกในประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy) ซึ่งมีนัยสำคัญ ต่อการ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

การศึกษาของอัลมอนด์ (Almond) ใน "Civic Culture" ซึ่ง เกี่ยวข้องกับ ประเด็นของผลกระทบของปัจจัยทางการศึกษาที่มีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมทาง

¹ Joseph G. LaPalombara Politics Within Nations

(Englewood Cliffs. N.J. : Prentice-Hall, 1974), p. 428.

การเมือง¹ ความสำคัญในประเด็นดังกล่าวพบว่า บุคคลที่มีการศึกษาสูงจะมี

1. ความระมัดระวังอิทธิพลของรัฐบาลต่อปัจเจกชน
2. การติดตามการเมือง และให้ความสนใจต่อการรณรงค์หาเสียงมากกว่า
3. การมีข่าวสารทางการเมืองมากกว่า
4. การมีความคิดเห็นในเรื่องการเมืองมากกว่า
5. การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมืองมากกว่า
6. การมีความรู้สึกอิสระที่จะอภิปรายทางการเมือง
7. สามารถมีอิทธิพลต่อรัฐบาล
8. การเป็นสมาชิกที่กระตือรือร้นขององค์การต่าง ๆ
9. การมีแนวโน้มแสดงความเชื่อมั่นในตนเอง

จากการศึกษาของ เกอฮาร์ด อี. เลนสกี (Gerhard E. Lanski)

พบว่าในสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตรัสเซีย เด็กที่เกิดในครอบครัวที่มีอำนาจทางการเมืองมีฐานะมั่งคั่ง และเป็นชนชั้นนักบริหาร หรือมีอาชีพอิสระจะมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้เกิดในครอบครัวเช่นนี้ ถ้าหากจะกล่าวไปแล้วโอกาสที่จะได้รับการศึกษามากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับทรัพยากรทางการเมืองและทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่บุคคลนั้นครอบครองอยู่นั่นเอง เป็นที่สังเกตว่ารายได้หรือความมั่งคั่งมีแนวโน้มที่จะเป็นตัวกำหนดโอกาสในการศึกษาที่มีนัยสำคัญ²

1

Lester Milbrath, Political Participation : How Why People Get Involved in Politics, 4th ed. (Chicago : Rand McNally & Co., 1970), pp. 122-123.

2

Gerhard E. Lanski, Power and Privilege : A Theory of Social Stratification (New York : McGraw-Hill, 1966), p. 391.

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่าน เช่น พัทนัม (Putnam) ได้ให้ทัศนะว่าระดับการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการจัดช่วงชั้นและสังคม กล่าวคือ มีความสัมพันธ์กับสถานะทางการเมือง¹ ส่วน สโตน (Stone) ได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้ซึ่งมีการศึกษาสูงจะมีแรงที่จะแสวงหาอำนาจมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำ² สำหรับมิลแบรท (Milbrath) ได้ให้ทัศนคติเพิ่มเติมว่า บุคคลที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือมีความเข้าใจการเมืองไปในทางที่ผิด มีแนวโน้มว่าจะตัดขาดจากการเมืองโดยสิ้นเชิง กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การศึกษาเป็นตัวแปรที่มีนัยสำคัญต่อการที่มีนัยสำคัญต่อการที่บุคคลจะมีส่วนร่วมทางการเมือง³

ตารางที่ 4.1 คุณวุฒิทางการศึกษาของบิตามารดาของนักการเมือง

คุณวุฒิการศึกษา	บิดา		มารดา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า ป.7	40	74.07	46	85.19
ม.ศ.1-3 หรือเทียบเท่า	7	12.96	2	3.70
ม.ศ.4-5 หรือเทียบเท่า	-	-	1	1.85
อนุปริญญา	-	-	-	-
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	2	3.70	-	-
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	-	-
ไม่ตอบ	5	9.26	5	9.26
รวม	54	99.99	54	100.00

¹

Putnam, The Comparative Study of Political Life, p. 8.

²

William F. Stone, The Psychology of Politics (New York : The Free Press, A Division of Macmillan Publishing Co., Inc., 1974), p. 113.

³

Milbrath, Political Participation : How and Why People Get Involved in Politics, pp. 42-43, 45-132.

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพทางการศึกษากับผู้นำทางการเมืองว่ามีนัยสำคัญต่อการเข้าสู่การเมืองของนักการเมืองอย่างไร

ในเรื่องที่เกี่ยวกับประเด็นคุณภาพการศึกษาของยิดามารดาของนักการเมืองพบว่า บิดาของนักการเมืองจำนวนถึงร้อยละ 74.07 ที่มีคุณภาพการศึกษาต่ำกว่า ป.7 มีเพียงร้อยละ 3.70 ที่มีคุณภาพการศึกษาจบปริญญาตรีและมารดาของนักการเมืองจำนวนร้อยละ 85.19 มีคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับไม่เกินประถมศึกษา 7 หรือมัธยม 3 มีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่มีคุณภาพการศึกษา ม.ศ. 1-3 หรือเทียบเท่า หรือ ม.ศ. 4-5 หรือเทียบเท่า กล่าวคือ ร้อยละ 3.70 และร้อยละ 1.35 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 คุณภาพการศึกษาของนักการเมือง (ส.ส., ส.จ. และ ส.ท. จังหวัด เชียงราย)

คุณภาพการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า ป.7	14	25.93
ม.ศ.1-3 หรือเทียบเท่า	5	9.25
ม.ศ.5 หรือเทียบเท่า	9	16.67
อนุปริญญาตรี	15	27.78
ปริญญาตรี	11	20.37
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
รวม	54	100.00

นักการเมืองประมาณหนึ่งในสองของจังหวัด เชียงราย (ร้อยละ 48.15) มีคุณภาพการศึกษาในระดับอนุปริญญา ปริญญาตรีหรือ เทียบเท่าซึ่งสอดคล้องกับหลักที่ว่าระดับการศึกษามีนัยสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับนักการเมือง กล่าวคือ การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญในการกระตุ้นต่อการเข้ามีส่วนร่วม

ร่วมทางการเมืองหรืออีกนัยหนึ่งการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับนักรการเมืองขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการศึกษาเป็นสำคัญ เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยที่กำหนดโอกาสที่จะได้มาซึ่งอำนาจ เกียรติภูมิ และความมั่งคั่งอีกด้วย

เมื่อเราย้อนไปพิจารณาจากข้อมูลในตารางที่ 4.1 และตารางที่ 4.2 อย่างพิถีพิถัน เพราะหัวข้อปัจจัยด้านระดับการศึกษามีอิทธิพลหรือมีนัยสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักรการเมืองของจังหวัดเชียงรายเท่านั้น ในด้านตรงกันข้ามระดับการศึกษาของบิตามารดา นักรการเมืองหาได้มีอิทธิพลหรือมีนัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับนักรการเมืองแต่อย่างใดไม่

ความสำคัญของรายได้ต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและการเป็นนักรการเมือง

มิลเนอร์ท กล่าวว่่า ปัจจัยด้านรายได้เป็นตัวแปรที่มีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และเวอร์บา (Verba) ได้ทำการศึกษเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว พบว่่า รายได้เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีลักษณะแตกต่างกัน¹ กล่าวคือ รายได้มีนัยสำคัญหรือมีอิทธิพลสูงต่อรูปแบบกิจกรรมที่ร่วมมือกันมากกว่าลงคะแนนเสียงหรือการติดต่อเฉพาะบุคคล เหตุผลที่รายได้มีนัยสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง หากจะกล่าวไปแล้วสามารถกล่าวได้ว่า ปัจจัยทางด้านรายได้มีนัยสำคัญต่อความแตกต่างในทัศนคติและสถานะเศรษฐกิจและสังคมอื่น ๆ

ในการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจกับการเข้าสู่การเมืองของนักรการเมือง ผู้วิจัยจะศึกษาถึงฐานะทางเศรษฐกิจของบิตามารดาของนักรการเมืองว่ามีนัยสำคัญต่อการเข้าสู่การเมืองของนักรการเมืองและฐานะทางเศรษฐกิจของนักรการเมืองมีนัยสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับนักรการเมืองอย่างไรบ้าง

1

Ibid., p. 120.

ตารางที่ 4.3 ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาของนักรการเมืองและนักรการเมือง (รายได้ต่อเดือน)

รายได้ต่อเดือน	บิดามารดาของนักรการเมือง		นักรการเมือง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 2,000 บาท	11	20.37	1	1.85
2,001-4,000 บาท	9	16.67	7	12.96
4,001-6,000 บาท	10	18.52	9	16.67
10,001-15,000 บาท	4	7.41	9	16.67
15,001-20,000 บาท	1	1.85	4	7.41
สูงกว่า 20,000 บาท	5	9.26	12	22.22
ไม่เข้าข่าย	8	14.81	-	-
ไม่ตอบ	5	9.26	5	9.26
รวม	54	100.00	54	100.00

ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาของนักรการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก กล่าวคือ จำนวนกึ่งหนึ่งในสองส่วน (ร้อยละ 55.56) ที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 6,000 บาท สำหรับรายได้ที่สูงกว่าเดือนละ 20,000 บาท มีเพียงหนึ่งในสิบส่วนเท่านั้น (ร้อยละ 9.26)

สำหรับฐานะทางเศรษฐกิจของนักรการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่สูงมาก กล่าวคือนักรการเมืองจำนวนถึงร้อยละ 59.26 ที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่เดือนละ 10,000 บาทขึ้นไป โดยเฉพาะนักรการเมืองที่มีรายได้เดือนละ 20,000 บาทขึ้นไป มีจำนวนถึงหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 22.22)

จากผลการวิจัยเชิงประจักษ์ ฐานะทาง เศรษฐกิจของบิดามารดาของนัก การเมืองสูงจะส่งผลทำให้ฐานะทาง เศรษฐกิจของนักการเมืองสูงขึ้นด้วย ซึ่งฐานะทาง เศรษฐกิจมีนัยสำคัญต่อการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับนักการเมือง

ประเด็นที่น่าสนใจในที่นี่ก็คือ ทำไมฐานะทาง เศรษฐกิจจึงมีนัยสำคัญต่อการ เข้ามามีบทบาททางการเมือง ประเด็นดังกล่าวนี้สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนทั่วไป ซึ่งมีความตั้งใจจริงที่จะเข้ามาทำหน้าที่ของนักการเมืองที่ดี เป็นตัวแทนของ ประชาชนในการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศชาติ จะไม่มีทาง ที่จะบรรลุถึง เป้าหมายที่ตนวางไว้เลย ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยที่มีนัยสำคัญในการผลักดันให้ เข้ามามีบทบาททางการเมืองในระดับนักการเมือง จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทาง เศรษฐกิจ ในระดับสูงมาก ซึ่งสามารถยืนยันได้จากข้อมูลในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของนักการเมืองโดยส่วนรวมใน จังหวัดเชียงราย

ค่าใช้จ่าย (จำนวนบาท)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 50,000 บาท	24	44.44
50,000-99,999 บาท	11	20.37
100,000-149,999 บาท	3	5.56
150,000-199,999 บาท	4	7.41
200,000-500,000 บาท	5	9.26
500,000 บาทขึ้นไป	2	3.70
ไม่ตอบ	5	9.26
รวม	54	100.00

เมื่อพิจารณาจากประเด็นค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของนักการเมืองส่วนใหญ่ (ร้อยละ 46.3) เสียค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งประมาณ 50,000 บาทขึ้นไป ซึ่งจากข้อมูลเชิง

ประจักษ์ดังกล่าวนี้กล่าวได้ว่า ประชาชนทั่ว ๆ ไปของประเทศ ซึ่งเป็นเกษตรกรเสียส่วนใหญ่ ไม่มีโอกาสแม้แต่เพียงที่จะเข้ามารักษาผลประโยชน์ของตนเอง บทบาททางการเมืองในการจัดสรรผลประโยชน์จึง เป็นของนักการเมืองซึ่งมีจำนวนเพียงเล็กน้อยซึ่งส่วนใหญ่เป็นพรรคนายทุน พ่อค้าหรือนักธุรกิจ เท่านั้นที่จะมีโอกาสที่จะเข้ามารักษาหรือแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง

ความสำคัญของอาชีพต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับนักการเมือง

ปัจจัยด้านอาชีพมีอิทธิพลหรือมีนัยสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองหรือเข้ามามีบทบาททางการเมือง ซึ่งโรเบิร์ต อี เลน (Robert E. Lane) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวนี้ว่า อาชีพมีอิทธิพลหรือมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองอย่างยิ่ง¹ ถ้าหากจะกล่าวไปแล้วอาชีพมีนัยสำคัญต่อ

- 1) ทักษะและความสามารถของบุคคล
- 2) ประชาชนที่บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับ
- 3) ผลประโยชน์ในความรู้สึกของบุคคล ในระบบการตัดสินใจทางการเมือง
- 4) บทบาททางสังคม ซึ่งอาชีพมีส่วนประกอบอยู่ด้วยของบุคคล

จากกรอบความคิดดังกล่าว จะทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงนัยสำคัญของอาชีพที่มีต่อการเข้าสู่การเมืองในระดับนักการเมือง โดยจะทำการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของบิดามารดาของนักการเมืองกับการเป็นนักการเมืองว่ามีนัยสำคัญหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้จะวิเคราะห์ถึงนัยสำคัญของอาชีพของนักการเมืองเองว่ามีผลส่งถึงการเข้าเป็นนักการเมืองไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ

1

Lane, Political life : Why People Get Involved in Politics, P. 331.

ตารางที่ 4.5 อาชีพของบิดามารดาของนักการเมืองในจังหวัด เชียงราย

อาชีพ	บิดา		มารดา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ค้าขายหรือธุรกิจ	27	50.00	28	51.85
เกษตรกร	14	25.93	15	27.78
ทนายความ	1	1.85	1	1.85
รับราชการ	4	7.41	1	1.85
รับจ้าง	3	5.56	4	7.41
ไม่ตอบ	5	9.26	5	9.26
รวม	54	100.00	54	100.00

จากผลการวิจัยข้างต้น ปรากฏว่า บิดามารดาของนักการเมือง ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจ คือ ประมาณหนึ่งในสอง (ร้อยละ 50.00) รองลงมาคืออาชีพ เกษตรกรรม (ร้อยละ 25.93) มีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่มีอาชีพรับจ้าง รับราชการและทนายความ ส่วนมารดาของนักการเมืองก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายหรือ เป็นนักธุรกิจ (ร้อยละ 51.85) และร้อยละ 27.78 ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม สำหรับบุคคลที่ประกอบอาชีพรับจ้าง รับราชการ และทนายความ มีจำนวนเพียงเล็กน้อยเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.6 อาชีพของนักรการเมืองในจังหวัด เชียงราย

อาชีพของนักรการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
พ่อค้าหรือนักธุรกิจ	31	57.41
เกษตรกร	7	12.96
รับจ้าง	3	5.56
ทนายความ	6	11.11
แพทย์	1	1.85
ข้าราชการบำนาญ	4	7.41
นักรการเมือง	2	3.70
รวม	54	100.00

เมื่อพิจารณาถึงประเด็นอาชีพของนักรการเมืองจังหวัด เชียงรายพบว่า นักรการเมืองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพ่อค้าหรือนักธุรกิจประมาณหนึ่งในสองส่วน (ร้อยละ 57.41) รองลงมาคืออาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 12.96) และทนายความ (ร้อยละ 11.11) และมีอาชีพเป็นนักรการเมืองมาก่อนร้อยละ 3.70 ถ้าหากกล่าวไปแล้ว นักรการเมืองจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (ร้อยละ 12.96) ที่มาจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนั้น หมายถึง จำนวนนักรการเมืองเพียงเล็กน้อยที่มาจากเกษตรกรซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ในด้านกลุ่มนักรการเมืองส่วนใหญ่มาจากบุคคลที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พ่อค้า นักธุรกิจ นักรการเมือง ทนายความและแพทย์ ซึ่งเราสามารถกล่าวได้ว่าอาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพที่มีสถานภาพทางสังคมที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ดังนั้นนักรการเมืองส่วนใหญ่จึง เป็นบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมอยู่ในระดับสูง

เมื่อเราย้อนกลับพิจารณาถึงประเด็นที่ว่าอาชีพของบิดามารดาของนักรการเมือง มีนัยสำคัญต่อสถานภาพทางสังคมของนักรการเมืองหรือไม่อย่างไร สำหรับประเด็นดังกล่าวอธิบายได้ว่า แต่อาชีพของสถานะทางสังคมของบิดามารดานักรการเมืองไม่ได้มีอิทธิพล

หรือมีนัยสำคัญต่อสถานะทางการ เมืองของนักรการเมือง อาชีพของบิตามารดา นักรการเมืองจะเป็นตัวกำหนดสถานภาพทางสังคมของนักรการเมือง ถ้าหากพิจารณากัน อาชีพของนักรการเมือง เป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะกำหนดสถานภาพทางสังคมของนักรการเมืองและมีอิทธิพลต่อการ เข้าสู่การ เมืองกลุ่มบุคคลนี้อย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับการศึกษาสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมของผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นของจังหวัด เชียงราย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยโดยยึดเอาปัจจัยด้านการศึกษา รายได้ อาชีพ ของนักรการเมืองและของบิตามารดาเป็นบรรทัดฐาน

ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาของนักรการเมืองอยู่ในระดับสูง กล่าวคือ นักรการเมืองส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี แต่ในด้านกลับระดับการศึกษาของบิตามารดาของนักรการเมือง จากผลการวิจัยพบว่า การศึกษาของบิตามารดานักรการเมืองอยู่ในระดับต่ำ กล่าวอีกนัยหนึ่งบิตามารดาของนักรเมืองจบการศึกษาระดับไม่เกินประถมศึกษาปีที่ 7 และมีธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นส่วนใหญ่ จากผลการวิจัยดังกล่าวนี้แสดงว่าสถานภาพทางสังคมของบิตามารดาโดยยึดจากปัจจัยด้านการศึกษาเป็นบรรทัดฐาน คือ อิทธิพลหรือนัยสำคัญต่อสถานภาพทางสังคมของนักรเมืองแต่อย่างใด แต่ระดับการศึกษาของนักรเมืองกลับมีนัยสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับนักรเมืองของกลุ่มบุคคลดังกล่าว

ถ้าหากเรากลับไปพิจารณาประเด็น เกี่ยวกับปัจจัยด้านรายได้ จากผลการวิจัยตามข้อมูลที่เป็นจริง ปรากฏว่า ระดับรายได้ของผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่สูงกว่าระดับรายได้โดยเฉลี่ยของประชากรทั่วไปซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก แต่ถ้ากลับไปพิจารณาถึงระดับรายได้ของบิตามารดานักรเมือง พบว่า รายได้อยู่ในระดับที่สูงมาก นั้นหมายความว่าสถานภาพทาง เศรษฐกิจของบิตามารดามีนัยสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อสถานภาพทาง เศรษฐกิจของนักรเมือง และสภาพทาง เศรษฐกิจดังกล่าวมีนัยสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นนักรเมือง

สำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านอาชีพ ปรากฏว่า ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่มีอาชีพพ่อค้าหรือนักธุรกิจ รับราชการ แพทย์ ทนายความ ซึ่งเป็นอาชีพที่ช่วยส่งเสริม ในการสร้างสถานภาพทางสังคมของนักรเมือง ในขณะที่อาชีพของบิตา

มารดาของนักรการเมืองส่วนใหญ่ก็มีอาชีพพ่อค้าหรือนักธุรกิจ รองลงมาก็ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จากข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้สามารถกล่าวได้ว่า สถานภาพทางสังคมของบิดามารดาต้นอาชีพของนักรการเมือง เองมีนัยสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อสถานภาพทางสังคมของนักรการเมือง ปัจจัยทางด้านอาชีพของนักรการเมืองมีอิทธิพลหรือมีนัยสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักรการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ

จากผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์มาแล้ว กล่าวได้ว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (socio-economic status) มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะนักรการเมือง ดังที่มีนักวิชาการหลายท่าน เช่น มิลแบรท (Milbrath) และ ลา พาลอมบารา (LaPalombara) ได้เคยทำการวิจัยไว้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว บุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะผู้ที่มีการศึกษาสูง ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ทุ่มเทชีวิตจิตใจให้กับกิจกรรมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญมากกว่าบุคคลซึ่งมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับต่ำ อาจเกิดคำถามได้ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น คำตอบก็คือบุคคลเหล่านี้ซึ่งอยู่ในโลกทัศน์แห่งการเมือง มีความรู้ความเข้าใจว่า เขามีความสำคัญและมีความสามารถที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ในสังคม ซึ่งในที่สุดความรู้สึกที่ผลักดันให้บุคคลนั้นเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับนักรการเมือง เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว นายมงคล จงสุทธานามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย สังกัดพรรคชาติไทย ได้ให้คำสัมภาษณ์ว่า

"ผมเองเป็นนักธุรกิจ ประกอบธุรกิจมานานพอสมควร ประสบความสำเร็จทางธุรกิจพอสมควรแล้ว เราก็คิดว่าพลังและมันสมองของเรา ก็ควรจะมีส่วนมาช่วยในการพัฒนาท้องถิ่นที่เราอยู่อาศัย ให้เดินตาม เป้าตามแนวของเราที่เรากำหนดไว้ เพื่อความเจริญ สนับสนุนให้คนในท้องถิ่นมีรายได้ มีงานทำ หลังจากที่เราประสบความสำเร็จในอาชีพพอสมควร มีฐานะทางเศรษฐกิจดีแล้ว ก็คิดว่าอยากจะเข้าสู่การเมือง โดยเป็นนักรการเมือง เนื่องจากหวังว่าจะกระทำให้ท้องถิ่นเราเจริญดีขึ้นหรือทำงานเพื่อส่วนรวม. ช่วยท้องถิ่นหรือจังหวัดเชียงราย เขตหน้าซุดา และมีความเจริญเท่าเทียมจังหวัดอื่น ๆ บ้าง นี่คือการคิดครั้งแรกที่อยากเข้าสู่การเมืองและก็ลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผม เริ่ม เข้าสู่ การ เมือง เมื่อ ประสบ ความ สำ เร็จ ทาง การ ประ กอบ อาชีพ แล้ว ก็ อายุ ประมาณ 30 กว่า ปี ครั้น ก่อน นี้ ยัง ไม่ กล้า คิด จะ ลง เล่น การ เมือง ครั้น ส่วน แร่ง ผลัก ดัน ให้ เข้า สู่ การ เมือง คือ การ ประสบ ความ สำ เร็จ ทาง การ เมือง แล้ว สอง เนื่อง จาก อาชีพ ของ ผม ต้อง ติด ต่อ กับ ประชาชน อยู่ เสมอ และ ตลอด เวลา เช่น ธุรกิจ ภาพยนต์ และ ประชาชน เกิด ความ ศรัทธา ใน ผลงาน ของ ผม และ สนับสนุน และ ต้องการ เป็น ที่ ยอม รับ ทาง สังคม หรือ ประชาชน ด้วย”¹

ดัง กล่าว นี้ ได้ ชี้ ให้ เห็น ถึง มูล เหตุ สำคัญ ที่ กระ ดัน ให้ กลุ่ม บุคคล บาง ส่วน เข้า มี ส่วน ร่วม ทาง การ เมือง ใน ระดับ นัก การ เมือง คือ ปัจจัย ทาง ด้าน สถาน ภาพ ทาง เศรษฐกิจ และ สังคม ซึ่ง มี นัย สำคัญ ต่อ การ ทำให้ ผู้ นำ เกิด พลัง หรือ แรง จูงใจ ใน การ เป็น นัก การ เมือง เพื่อ จะ กระ ทำให้ ท้อง ถิ่น หรือ ประ เทศ ชาติ เจริญ ก้าว หน้า

สรุป

กล่าว ได้ ว่า นัก การ เมือง ใน จังหวัด เชียง ราย ทั้ง ระดับ ชาติ และ ท้อง ถิ่น (สมาชิ กสภา ผู้แทน ราชฎร สมาชิก สภา จังหวัด และ สมาชิก สภา เทศบาล) ส่วน ใหญ่ มี สถาน ภาพ ทาง เศรษฐกิจ และ สังคม อยู่ ใน ระดับ สูง นอก จาก นี้ นัก การ เมือง เหล่า นี้ มี สถาน ภาพ ทาง เศรษฐกิจ และ สังคม ของ ครอบครัว (บิดา มารดา) อยู่ ใน ระดับ สูง เช่น เดียว กัน ซึ่ง แสดง ได้ ว่า สถาน ภาพ ทาง ครอบครัว มี อิทธิ พล หรือ มี นัย สำคัญ ต่อ การ เข้า มา สู่ การ เมือง ใน ฐานะ นัก การ เมือง ถ้า หาก จะ กล่าว ให้ ชัด เจน แล้ว กล่าว ได้ ว่า ปัจจัย ด้าน สถาน ภาพ ทาง เศรษฐกิจ และ สังคม ของ บิดา มารดา และ นัก การ เมือง ก็ มี นัย สำคัญ หรือ อิทธิ พล ต่อ การ เข้า มี ส่วน ร่วม ทาง การ เมือง ใน ระดับ นัก การ เมือง นั้น หมาย ความ ว่า สถาน ภาพ ทาง เศรษฐกิจ สังคม และ ทร พยา กร มี อิทธิ พล ต่อ การ เข้า มี ส่วน ร่วม ทาง การ เมือง ใน ระดับ นัก การ เมือง อย่าง มี นัย สำคัญ.

1

นาย มงคล จงสุทธานามณี, สมาชิก สภา ผู้แทน ราชฎร จังหวัด เชียง ราย, สัมภาษณ์ เมื่อ วันที่ 5 ธันวาคม 2528.